

AB Ülkelerinde Eğitimde Yeni Yaklaşımlar

Doç.Dr. Zafer Çelik

Çalışmanın Çerçevesi

- AB ile AB ülkelerinin eğitim sistemleri arasındaki ilişki
- AB ülkeleri eğitim sistemlerinde okul temelli yönetim anlayışı
- AB ülkelerinde müfredatlar ve haftalık ders çizelgesi
- AB ülkelerindeki kilit beceriler

AB ve AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki

- AB, ülkelerin eğitim sistemlerinin nasıl olması gerektiği söylemez.
- AB ülkeleri eğitim sistemlerinden kendileri sorumlu
- AB ülkelerinin eğitim sistemlerinin yapılaşması farklılaşmaktadır.

AB ve AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki

- The Structure of the European Education Systems 2015/2016
- Compulsory Education in Europe 2015/2016
- Organization of School Time in Europe: Primary and General Secondary Education:2015/2016 School Year

Tartışma Soruları

- AB ülkelerinin eğitim sistemlerinin yapılanmasına baktığınızda Türkiye eğitim sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz? Akademik ve mesleki eğitim ayrımı ne zaman başlamalı?
- Okula başlama yaşı sizce uygun mu? Bu konuda bir değişiklik yapılması gerekiyor mu?
- Yaz tatili ya da ara tatil gibi uygulamalar nasıl olmalı sizce? Bölgesel olarak farklılaşmalı mı? Çok soğuk ve sıcak bölgelerde okulların başlama bitiş tarihi daha yerel olarak belirlenmeli mi?

AB ve AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki

- Avrupa Komisyonu 2009 yılında, 2020 yılına kadar üye ülkelerin sağlaması gereken bazı stratejik hedefleri tanımlayan bir belge hazırlamıştır.
- Bu belgenin asıl hedefi, tüm vatandaşların kişisel, sosyal ve mesleki başarı ve memnuniyetlerini; demokratik değerleri, sosyal uyumu, aktif vatandaşlığı ve kültürlerarası diyalogu sağlamak hedef olarak konulmuştur.

AB ve AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki

- Hayat boyu öğrenmeyi ve hareketliliği gerçekleştirmek;
- Eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesini ve etkinliğini artırmak;
- Eşitliği, sosyal uyumu ve aktif vatandaşlığı teşvik etmek;
- Eğitimin her seviyesinde girişimcilik dâhil, yaratıcılık ve yeniliğe (inovasyon) yönelik çabaları artırmak

AB ve AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri Arasındaki İlişki

- AB 2020 için şu hedeflere ulaşılması gerektiğini belirtmiştir:
- Çocukların en az %95'nin erken çocukluk (4 yaşından zorunlu eğitim yaşına kadar) eğitimine katılması
- 15 yaş çocuklarının %15'inden daha azının okuma, matematik ve bilim alanında temel beceri düzeyinin altında olması
- 18-24 yaş arasındakilerin eğitim süreçlerinden erken ayrılma oranının %10'un aşığına çekilmesi
- 30-34 yaş arasındaki nüfusun en az %40'nın yükseköğretimin bir türünü tamamlaması
- Yetişkinlerin en az %15'nin Hayat Boyu Öğrenmeye katılması

Tartışma Soruları

- Sizce bu hedefler Türkiye eğitim sisteminin hedefleri ile ne kadar uyumludur?
- Bu hedefler hangi oranda gerçekleştirilebilir?
- Bu hedefler hem ülkelere hem de AB'ye ne tür katkıları olabilir?
-

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- 1980lerden itibaren ademi merkeziyetçilikte bir artış söz konusudur.
- Merkezi hükümetin yetkilerinin yerelleştirilerek hükümetin daha alt seviyelerine ya da okullara devretmesidir.
- Ademi merkeziyetçilik, yani okul temelli yönetim ile okullar müfredat ve öğretimsel kararlarda daha fazla sorumluluk almaya başlamış; hatta finansal ve maddi kaynaklara ilaveten personel konusunda da sorumlulukları artmaktadır.
- Okullar kendi ihtiyaçları konusunda daha fazla bilgi sahibidir ve kaynakları en etkin şekilde ayırma ve müfredatları öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlama imkanına sahiptir.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- OTY'nin faydaları:
- OTY, geleneksel merkezi idareden daha demokratik bir sistem içermektedir, çünkü eğitim kararları konusunda merkezi yönetim yetkililerinin ötesine geçmekte ve öğrenciler ve veliler gibi daha fazla aktörü kapsamaktadır.
- Kendi durumları hakkında birinci elden bilgiye sahip yerel aktörlere dayanmaktadır ve bu sayede sorunları ve eğitimi iyileştirmeye yönelik çözümleri daha iyi tanımlayabilir.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- OTY'nin daha az bürokratik olduğu savunulmaktadır. Örneğin, karar vericilerin bir eylemin gerekçeleri açıklamak için merkezi yönetimin üst kademelerine kadar ulaşmalarının gerekmemesi durumunda, gerekli adımlar daha hızlı atılabilir.
- OTY kapsamında daha güçlü bir hesap verebilirlik mevcuttur. Okullar, velilere karşı sorumlu tutulur; bu da okulların etkililiğini arttırır.
- Beşinci olarak, kaynak mobilizasyonu daha fazladır: katılımları sağlandığında, öğretmenler ve veliler okullara katkıda bulunma konusunda daha isteklidir.

Tartışma Soruları

- **Okul temelli yönetim/ademi merkeziyetçi bir eğitim sistemi Türkiye için ne tür bir avantajları ve dezavantajları olabilir?**
- **Müfredatların ve değerlendirilmesinin okullar tarafından yapıldığı bir sistemin eğitim sistemimize katkıları ve olumsuz etkileri ne olabilir?**

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- PISA daha özerk sistemlerin müfredatları ve değerlendirmeleri kendi yapan sistemler, özerkliği desteklemeyenlere göre –ulusal gelirler dikkate alındığında- daha başarılıdır ve daha yüksek performans sergilemektedir.
- Özellikle hangi derslerin verileceği, bu derslerin içeriği ve kullanılan ders kitaplarını belirleyen sistemler matematikte daha yüksek performans sergilerler. (bkz, OECD, 2013 s. 51-53)
- Tüm kaynakları yönetmeye yönelik daha geniş özerkliğin ise okulların genel performansı üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- PISA 2012'de okul yöneticilerine okula kaynak ayırmada (öğretmen alımı ve işten çıkarılması, öğretmenin başlangıç maaşının belirlenmesi, okul bütçesinin belirlenmesi ve okul içinde nereye kullanılacağı) okulun müfredatının ve öğretimin ölçme ve değerlendirmesinin (öğrenci değerlendirme politikalarının oluşturulması, ders kitabının seçimi, hangi dersin öğretileceği ve bu dersin içeriğinin ne olduğu) okul yöneticilerinin, yerel otoritelerin ve bakanlığın etkisinin ne olduğu sorulmuştur. (bkz, OECD, 2013 s. 131-132)

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- Birçok ülkede, az sayıda okul öğretmenlerin ücretlerinin belirlenmesinde söz hakkına sahiptir.
- OECD ülkelerinin okul yöneticilerinin %70'i öğretmen maaşlarının ve maaş artışlarının bölgesel ya da merkezi hükümet tarafından belirlendiğini söylemiştir.
- Bunun tersine olarak, okul yöneticileri ve/ya öğretmenler öğretmenlerin seçimi ve işe alımında, işten atılmasında, okul bütçesinin formülasyonunda ve okul içinde bütçenin kullanımında daha fazla sorumluluğu vardır.
- Kaynak kullanımında okul özerkliğinin daha yüksek olduğu AB ülkeleri, Hollanda, Çek Cumhuriyeti ve Birleşik Krallıktır. Türkiye, Yunanistan, İtalya, Almanya, Romanya ve Avusturya ve Fransa'da ise kaynak kullanımındaki sorumluluğu en az düzeyde olan ülkelerdir.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- AB ülkeleri içinde olan BK ve Hollanda da müfredatta da özerklik söz konusudur.
- Diğer yandan Yunanistan Türkiye, Sırbistan, Hırvatistan, Lüksemburg, Bulgaristan gibi ülkelerde okullar müfredat ve değerlendirmede çok az bir sorumluluğa sahiptir.
- Slovakya gibi bazı ülkelerde, ülkedeki bazı okullar müfredat ve öğretimin değerlendirilmesinde sorumluluğu varken bazı okullarda ise yoktur. Yunanistan, Bulgaristan, Türkiye, Hırvatistan ve Lüksemburg gibi ülkelerde ise tüm okullar benzer bir sorumluluk düzeyine sahiptir.
- Özel okullar kendi müfredat ve değerlendirme sistemleri konusunda özerkliğe sahiptir. Ayrıca, genel olarak, ortaöğretimdeki özerklik ortaokul ve ilkokula göre daha fazladır.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- İngiltere’de okullar arası işbirliğini geliştirme konusunda güzel örnek uygulamaları sözkonusudur.
- Hükümet, 2000’li yılların başından itibaren, okullar ve okul liderleri arasındaki işbirliğinin artmasını desteklemek için çok çeşitli yaklaşımlar uygulamaktadır.
- Okul-inovatif projelerini desteklerken bunu tek bir okul olarak değil de birden fazla okulun işbirliği ile sunulan projeleri desteklemektedir.
- Yakın zamanda ise okullar daha fazla özerklik için akademi statüsüne başvurduğunda, hükümet güçlü akademileri, daha düşük okulların standartlarını yükseltmek üzere birlikte çalışmayı teşvik etmektedir.
- Birçok akademi bir zincire katılmıştır. Okul temelli ortaklıklarda bu bağımsız akademilerde, “ortakları teşvik etmek” ağı ile akran teftişi, yapılmaktadır. Bunun ile de okulların gelişmesi desteklenmektedir.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- İskoçya'da ülke çapında yaygın bir online topluluk olarak "Heads Together" kurulmuştur.
- Burada ise, okul yöneticileri kendi tecrübelerini, politikalarını ve düşüncelerini paylaşmaktadır.
- 2003 yılında başarılı bir pilot uygulama sonrasında başlatılmıştır.
- Okullar için ulusal düzeyde bir intranet ağı olan "Glow"un bir parçasıdır.

AB Ülkelerinde Okul Temelli Yönetim

- PISA ve TIMSS gibi çalışmaların en başarılı bölgesi olan Sangay'da ise daha iyi okullar ve daha kötü performans sergileyen okullar arasındaki işbirliğini destekleyici politikalar geliştirilmektedir. Bunun amacı da başarılı olanlardan liderlik kapasitesini daha başarısızlara aktarmaktır. Yönetimi güçlendirme çalışmalarında, uygulanan okul-gözetim programında hükümet, yüksek performans sergileyen kamu okullarının daha zayıf okulları yönetmesini sağlamaktadır. Bu yapıda, yüksek performans sergileyen okul tecrübeli liderini, örneğin okul yöneticisi yardımcısını bu zayıf okula yönetici olarak atar, birçok tecrübeli öğretmeni, öğretim süreçlerine liderlik etmesi için göndermektedir. Bunun ile, iyi okulun yönetim stili ve öğretim yöntemleri zayıf performans sergileyen okula devredilmektedir. Okullar konsorsiyumu oluşturulmuş; bu kümelerde/konsorsiyumlarda bir yüksek performans sergileyen okulun merkezde olduğu, güçlü, zayıf yeni ve eski, özel ve kamu okulları vardır. OECD okul liderliği üzerine çalışmasında bulduğu üzere, okulların işbirliği çalışmaları yukarıdan bir dayatma şeklinde değil de, gerçek bir bağlılık ile gerçekleştiğinde daha etkili olmaktadır.

Tartışma Soruları

- **Türkiye’de bu tür programlar geliştirilebilir mi? Geliştirilmesinin önündeki engeller neler olabilir?**
- **Bu programların eğitim sisteminin kalitesinin artmasında, öğrencilerin öğrenme performanslarının gelişmesinde ne tür etkileri olabilir?**

AB ülkelerinde öğretilen dersler

- Avrupa ülkelerinde ABD ile kıyaslandığında müfredatların daha merkezi olduğu, ama Türkiye ile kıyaslandığında ise daha ademi merkezîyetçi bir şekilde hazırlandığı görülebilir.
- Daha önce Türkiye'nin en merkezîyetçi ülkelerden biri olduğunu görmüştük.
- Öğretilen dersler açısından bakıldığında ülkeden ülkeye derslere ayrılan süreler farklılaşmakta,
- Ülkelerin okul gün süresi, haftalık ders saati yıllık toplam saati gibi hususlar farklılaşmaktadır.
- Ancak yine de bazı ortak özellikler görülmektedir. Örneğin, okuma/dil dersleri en yoğunluklu, daha sonra matematik ve bilim dersleri gelmektedir. Aşağıdaki OECD tablolarında ve AB ülkeleri haftalık ders saatleri çizelgesinde ayrıntılı bir şekilde bu hususlar görülebilmektedir.

AB ülkelerinde öğretilen dersler

- Recommended Annual Instruction Time in Full-Time Compulsory Education in Europe 2014/2015. 15; 18; 74-110
- Education at a Glance 2015 s. 411-415.

Tartışma Soruları

- Bu tablolar baktığınızda Türkiye'deki haftalık ders çizelgesini nasıl değerlendirebiliriz?
- Hangi alanlarda eksiklikler vardır? Hangi derslerin süresi artırılmalıdır? Ya da azaltılmalı? Hangi dersler müfredata eklenmelidir?
- Benzer sürelerde dersler veriliyor ise Türkiye neden bazı ülkelere göre başarısı TIMSS ya da PISA'larda daha düşük?

Kilit Beceriler

- AB düzeyinde 8 ana yeterlilik alanı tanımlamaktadır.
- Anadilde iletişim,
- yabancı dillerde iletişim,
- matematik yeterliği
- bilim/fen ve teknolojide temel yeterlik,
- dijital yeterlik,
- öğrenmeyi öğrenme,
- sosyal ve sivil (civic) yeterlik,
- girişkenlik ve atılganlık algısı,
- kültürel farkındalık ve dışavurum.

Kilit Beceriler

- Kilit beceriler konusunda düşük performans gösteren çocuklara nasıl destek verildiğidir.
- PISA ve TIMSS verilerine göre temel düzeyin altındaki öğrenci oranlarının yüksekliği dikkate alındığında düşük başarılı öğrenciler konusunda alınacak önlemler oldukça kritiktir.
- PISA 2012 verilerine göre okuma becerileri testinde öğrencilerin %21,6'sı; fen bilimleri testinde %26,4'ü; matematik testinde ise,%42,2'si temel yeterlilik düzeyinin altındadır.
- OECD tarafından bu yıl yayınlanan bir raporda yapılan hesaplamaya göre Türkiye'de öğrencilerin matematik ve fen bilimleri becerileri temel düzeyin üzerine çıktığından Türkiye'nin Gayri Safi Milli Hasılasının 4 kat büyümesi beklenmektedir. Başka ifade ile 4 kat daha refahın artacağı anlamına gelir.

Kilit Beceriler

- Fransa'da öğrencilerin öğrenme düzeylerini tespit etmek için ilkokul 2 ve 5. sınıfta Fransızca ve matematikten Fransızca ulusal test yapılmaktadır.
- İlaveten, öğretmenler öğrencileri değerlendirmek için materyaller geliştirmektedir.
- Desteği sağlayan kişi sınıf öğretmenidir. Destek ölçümleri, öğrencinin bireysel öğrenmesini temel almaktadır.
- Programda küçük sayıda hedefler konular ve bu iş temelde matematik ve Fransızcada gerçekleştirilir. Fen bilimlerinde çok nadir.

Kilit Beceriler

- Estonyada öğrencilerin performanslarını değerlendiren test sonuçları bağımsız bir araştırma grubu tarafından analiz edilir ve yıllık olarak yayınlanır.
- Çeşitli spesifik yaklaşımlar uygulanmaktadır: bireyselleştirilmiş müfredat, ek dersler, danışmalar, telafi grupları ve danışman aileler.

Kilit Beceriler

- İrlanda'da erken teşhis ve müdahale ve farklılaştırılmış yöntemler kullanılmaktadır.
- Genel olarak öğrenciyi sınıf içinde desteklemek uygulaması olmasına rağmen, öğrencinin dersten çekilmesi ve konu ile ilgili olarak çalışma yapılması.
- Sınıf içince işbirlikçi destek uygulamaları.

Kilit Beceriler

- İsveç ve Norveçte okullar bu destek mekanzimalarının sağlanmasından sorumlu.
- Bunun içinde özel çabalar sergilemektedirler.
- Öğrencilerin temel standartları elde ederek sistemden çıkmaları konusunda telafi eğitimleri desteklenmektedir.

Kilit Beceriler

- Sizce bu kilit beceriler ne kadar önemlidir? Başka beceriler tanımlayabilir miyiz?
- Sizce bu beceriler bizim eğitim sistemimizde kazandırılıyor mu?
- Eğitim sistemimizde hangi becerileri kazandırmak eksik olarak tanımlanmıştır? Hangi becerileri kazandırmalıyız? Bunları kazandırmak için neler yapılmalı?

●Teşekkürler!!!